

List izhaja vsak petek

in velja s poštno vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mailing-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

O'CONNELL.

III.

O'Connell, stopivši l. 1833. sè svojim majhnim kardelom Ircev v angleški parlament, stal je prav za prav na vrhuncu svojega slavnega življenja. Kar si je bil do sedaj namenil, je dosegel popolnoma, katoliškim Ircem je bila postavno priznana ravnopravnost s protestantovskimi Angleži, in to je dosegel z nepretrgano, junaško, 30 letno borbo. Častitljiv in veličasten je stal pred svetom. S ponosom so gledali kat. Irci na svojega junaškega voditelja; kar niso dosegli v krvavih bojih treh stoletij, to jim je O'Connell v treh desetletjih pridobil se svojim pogumom in se svojo železno, nevpopljivo voljo. Tudi tedanji liberalizem je bil prisiljen, priznati njegov pogum in hvalo peti njegovim zaslugam.

Ko je dosegel prvi namen, gre na delo, da doseže tudi drugi: samostojnost Irskega z lastnim parlamentom (drž. zborom), kakor ga je imelo, dasi le pod imenom, do leta 1800.

To doseči, ni se mu sicer posrečilo, vendar se svojim neustrašljivim, neprenehljivim delovanjem je zasejal seme, ki kali in vedno krepkeje poganja še današnje dni. V ta namen snuje v l. 1830—1840 politična društva „prijatlov Irskega brez razločka vere“, zaporedoma in v vednem boju z angleško vlado. Na svojo zastavo si je zdaj, ko je začelo njegovo parlamentarično delovanje, zapisal: „Repeal“, to je: ovreči proti postavno, posilno zedinjenje Irskega

in Angležkega; tej zastavi ostane zvest do smrti in jej žrtvuje vse svoje dušne in telesne moči. — Vlada sicer društva prepoveduje, ali O'Connell snuje na mah druga, koja so imela tisti namen le v drugi obliki, in tako zaporedoma. Vlada spozna svojo nezmožnost proti O'Connellu; rada bi ga bila uničila in je večkratov poskusila, ga spraviti pred sodnijo, na drugi strani se je bala dotakniti se ga, ker on je imel ves narod v svoji oblasti; da le O'Connell migne, bil bi strašanski upor v celi deželi. Skuša ga z lepo na svojo stran spraviti, pa ni poznala O'Connell-ove značajnosti in se je goljufala.

Leta 1834. upa se O'Connell, nanašaje se na svoj merodajni upljiv pri Ircih in naslanjaje se na sicer majhno, pa pogumno krdelo sobratov odbornikov, staviti predlog v drž. zboru, da se dovoli Irskej lastni drž. zbor. Predlog je padel, ni še bil čas za-to; ali O'Connell ne zgubi poguma in se ne vstraši. V parlamentu imel je veljavno stranko. Držal se je liberalcev, ki pa niso bili enaki liberalcem naših dni, ki tirjajo le za-se neomejeno prostost, drugomisleče pa zatirajo. Liberalci v angl. drž. zboru tirjali so osvobodjenje stare krivične sužnosti, sicer so pa pustili vsakemu svoje. Ni tedaj čuda, da se je O'Connell njim pridružil, s kojimi je imel pri važnih vprašanjih parlament v svoji vlasti. O'Connell-ova moč in veljava je bila tako zdatna in vpljivna, da so ministerstva padala in ustajala, kakor je on zasuknil. Pred da spravi vprašanje sopet na dnevni red v

parlamentu, treba je bilo, ljudstvo v to obdelavati. Zato sopet z novo močjo preloži svoje delovanje v ljudske shode in tabore. Težo rastajočih let niso občutila njegova ramena; njegova agitacija v l. 1840—43 je imela velikansko obširnost. On je dejansko vladal Irsko, in vladinim poveljem so bili Irci le toliko pokorni, kolikor je O'Connell pripustil ali zapovedal. Zanašaje se na treznost in udanost svojih Ircev, zamogel je sklicati velikanske, ogromne tabore (od 100—200 tisuč ljudi), koje je krenil po svoji volji, kamor je hotel. Da so se zamogli pokrivati stroški za shode, tabore, spise, razglase, za sodnijske kazni, kojih ni manjkalo, naložil je davek, vsakemu mali donesek (en centim) vsak teden. Čeravno so bili posamezni doneski le mali, so se vendar ogromne svote nabirale, koje je narod nepogojno položil v O'Connell-ove roke, naj on ž njimi ravna po svoji volji. L. 1843. nastopi odločilen čas, da se reši vprašanje. O'Connell skliče 8. oktobra velikanski tabor v ta namen, vlada pa ga prepove in O'Connella s tovarši toži prekucije in izdajalstva. O'Connell, svest si popolnopolnopravnega ravnanja, se ne ustraši. Na njegovo besedo mirno se razidejo že shajajoče trume. — Vender je preveč zaupal na svojo veljavo.

Vlada sicer ni nameravala s prvega O'Connella naravnost tožiti izdaje, ampak le s prepovedjo tabora ljudstvo razdražiti in k nepostavnemu uporju prisiliti. Ko ji je to spodletelo, ni ji ostalo drugega pripomočka, ko O'Connella s tovarši na ka-

LISTEK.

MEMINISSE JUVAT.

Drobtinica literarno-historiška.

Št. K.

Kaj je bilo, in kako, nekdanj in zdaj? Kak razloček! Italijanski živelj se je od nekdanj v naši prijazni Gorici gibal, ker je dobival iz bližnje Beneške dežele vedno novih moči; nemški živelj si je prizadeval večkrat prodreti, toda premalo je imel zastopnikov. Od slovenskega življa kar ne govorim, ker je bil zastopan samo od nižjih stanov, če ravno na številu večji od italijanskega in nemškega. Drugo polovico preteklega osemnajstega stoletja je italijanščina tod tako se okrepila, da je v društva stopala, in se združenimi močmi tudi krepkeje postopati mogla. Taka društva so bila prvič nekaka „arcadija“, ali družba učenih mož, da so se v prozi in poeziji vadili; pa la società agraria ali kmetijska družba, čegar namen je bil sicer povzdiga kmetijstva toda na podlagi italijanstva. Druzih društev mi ni treba omenjati. Nemščino je v šole tod, kakor drugod po slovenskih deželah

vsilil cesar Jožef. Na Goriškem pa nemščina ni mogla povsod prodreti, italijanščina je bila odveč močna. Slovencev je bilo tod vselej naj več, toda pauper ubique jacet. Za ubogo slovensko ljudstvo ni skrbel noben drugi, hočem reči, za slovenščino, kakor samo duhovniki, se vé, da, kakor so vedeli in znali. Med tem, ko moremo iz osemnajstega stoletja lepo število učenih mož na Goriškem pokazati, ki so latinščino, posebno pa italijanščino skrbno gojili, ne poznam skoraj več, kakor samo tri možake, ki so kako drobtinico tukajšnjim Slovincem podali, in ti so: Klapshé (Klapše ali Klepše) Pavel Francisek, Tomajski fajmošter na Krasu, ki je svojo Synopsis catechetica, tu je, zbrani nauk karšanski v Ljubljani 1743 v natis dal. Pa Cusani (Kuzani) Jožef, ki je prvo polovico 18. stoletja na Goriškem živel, in, kakor Codelli (scrittore friulano-austriaci) piše, izdal svoj Catechismus slavonicus, kterega pa jaz videl nisem, in morebiti nič družega ni, kakor ponatis Klapšetovega, kakor tudi Codelli meni. Tretji pa je kapucinar Joannes a S. Cruce, ki je konec sedemnajstega in prva leta osemnajstega stoletja svoje

slovenske pridige v peterih debelih bukvah na svetlo dal. Nemcem tedaj se ni tod nikdar odveč dobro godilo, za slovenščino skoraj nobeden maral ni, Lahi in Italijani, so bili pa vselej edini gospodarji. Tedaj se tudi ni čuditi, da so tudi uže zdaj sto let imeli svoj časnik, prav za prav je bil tednik, ker je vsak teden enkrat beli dan zagledal pod naslovom: Gazzetta Goriziana. Rekel sem, zdaj sto let, ker je začela izhajati 5. dan junija 1774. in je celi dve leti trpela; poslednja številka je od dne 20. junija 1776. Potem takem ni bil Goriški italijanski tednik srečnejši od Ljubljanskih novic, ktere je od leta 1797 začeni naš Vodnik v Ljubljani tri leta izdajal. Svet ni bil še za novice in časnike tako unet, kakor naše dni, reč sama je bila še prenenavadna. V letih 1839—1842, ko sem še bogoslovske šole obiskoval, smo v Goriškem semenišči imeli navadno po dva časnika, La Gazzetta di Venezia za Italijane, in Laibacher Zeitung za vse druge, ki nismo bili Italijani. Pa zdaj?

Z letom 1848. se je v tem vse predrugačilo. V Gorici je g. Karol Favetti začenal izdajati politički liberalen časnik l' Aurora, ki je

Irsko klop spraviti. Irski narod je bil na to hudo razdražen, pa O' Connell ga je opominjal, naj bo pri miru. 22. novembra gre pred porotno sodnijo, spremljevan od tisuč in tisuč Ircev. Sedem tednov se je vlekla obravnava, krčevito je ves svet nje izid pričakoval, po vsem Irskem se je po cerkvah za srečen izid molilo. O' Connell se je branil možko, prepričalno pa mirno. Pa zastonj. Sodba je bila že pred obravnavo sklenjena. Izmed porotnikov je vlada krivično izbrisala skoro vse katoličane. 15. jan. je bil O' Connell od porotnikov kriv spoznan in 30. maja ga je sodnija obsodila eno leto v ječo in 20.000 gld. globe; moral je kazni nastopiti, dasi se je pozval na viši sodnijo, gosposko zbornico. — Irski narod to zvedši je bil tako razkačen, da se je začel že pripravljati na upor in čakal je le na migljej O' Connellov. Ali ta ga s resnimi pa tudi milimi besedami svari pred vsakim nepostavnim činom in nastopi svojo kazni v 69. letu svoje starosti. Siv starček je moral še okusiti kužni zrak posilnega, krivičnega zapora. Septembra je prišla njegova obsodba pred gosp. zbornico, ki ga je, zaslišavši 4 izurjene in sloveče pravdoslovce, nekrivega spoznala; 7. sept. je bil ječe oprosteno. Prišedšega iz ječe pelje Dublin-sko prebivalstvo kakor slavnega vojskovodja v triumfu po mestu. Prisiljen je bil to zadostenje dovoliti svojim ljubljencem.

S tem je končalo njegovo slavno politično delovanje. Skušal je sicer še enkrat pretrgano nit v svoje roke dobiti, pa moči njegove so začele pojemati; moral je izpolnitev važnega vprašanja prihodnjim rodovom prepustiti s potrjim srcem.

Kar ga ni to dovolj potrló, začeli so ga še zajedati, zaničevati, celo izdajstva natolčevati na svojem tako strastno ljubljem narodu nekateri prevroči Mlado-Irci, kojim se je pogumno, pa počasno ker premišljeno delovanje prepočasno zdelo. To

en mesec pozneje bil prekrščen v Giornale di Gorizia, in, kakor piše Claricini „dovette nel 1851. cedere il campo alla reazione“ t. j. se je stegnil. Koj leta 1849. je g. Jernej Radizza začel izdajati svoj kmetijski list la Cerere, ki je tudi konec oktobra 1851. poginil. Ali leta 1862. je Goriška kmetijska družba začela izdajati svoje Atti e Memorie, in g. Andrej Marušič je vredoval list Umni Gospodar, in to do decembra 1865. Še le s 1. julijem 1869. je zopet Gospodarski list se prikazal, kterege vreduje g. Fr. Povše. L' Isonzo, zagrizen liberalec, je dal priložnost, da je od oktobra 1871. začel izhajati il Goriziano, ki se zdaj od 1873. sem l' Eco del litorale imenuje. Il Pettine, v resnici umazan list, ni trpel celi dve leti, da je crknil. Domovina je od leta 1867. izhajala, pa se v Sočo zvrnila; tej pa se od junija 1872. nasproti postavlja Glas. Prištevajmo k tem časnikom še Görzer Wochenblatt, ki se je prikazal meseca februarja 1867, in v aprilu 1869. zopet poginil, in pa Görzer Zeitung od novembra 1872. do konec septembra 1873; potem La sericoltura austriaca z nemškim Österreichische Seidenbauzeitung vred; in na zadnje še naš Folium periodicum

ga je hudo bolelo. Pa ni bilo še dovolj. Leta 1846—47 nastane med Irci strašna lakota; sam je zamogel le malo pomagati, ker njegovo nekdanje veliko premoženje se je zdatno skrčilo, ker je veliko žrtvoval za narod. Obrne se z milo prošnjo do drž. zbora; zastonj. Gledati, da mu pred očmi umirajo za lakotjo njegovi priljubljeni Irci, mu srce britkosti poka. Spoznavši, da so mu dnevi šteti, uredi svoje reči in poda se na božjo pot v Rim, da tam sklene svoje življenje. Pa tudi ta želja se mu ni spolnila. V Genovi obleži in umrje kakor dober kristjan. V njegovi oporoki so stale za vsacega kristjana pomenljive besede: „Mojo dušo v nebesa, moje srce v Rim, moje truplo na Irsko“.

To je kratek obris življenja in delovanja slavnega Daniela O' Connella, moža, katerega spomin so Irci 5. 6. 7. avgusta tako hvaležno in veličastno častili, moža, s kakoršnim se noben narod ponášati ne zamore, katerega spomin ne bo na veke zginil.

On je uzor rodoljubja in poštenosti, pogumnosti in značajnosti, — nam Slovonom sploh in Slovencem še posebej. V njem naj se izgledujejo naši narodni voditelji, ako resnično ljubijo svoj katoliški slovenski narod; v njem in Irskem narodu naj se tudi naši Slovenci izgledujejo, če hočejo kaj doseči — O' Connell in irski narod sta nam kazala prave poti.

Iz bojišča v Hercegovini.

Ako se hoče izid vojske le nekoliko določiti, treba je poznati, kako močne ste nasprotni stranki, kake so voditelji, kak duh veje med vojščaki, kako orožje imajo itd. Menim da ni nobenega Slovana, ki ne želi doživeti srečnega dne, da bo polomeseceva oblast v Evropi vničena, kristjani pa od turškega jarma oproščeni dobrote krščanske svobode deležni.

Poglejmo nekoliko, kak je stan turške

archidioeceseos Goritiensis: kaj ne, ako vse to pregledamo, moramo reči, da se časniki v naših dneh kakor gobe po obilnem dežji vzdigajo? Kolik razloček med nekdanj in zdaj! Vse se giblje, vse živi, vse mrgoli, vse napenja svoje žile, vse piše in pisari, dobro in slabo, in Bog daj, da bi bilo več dobrega kakor slabega! Mislim, da kdor bo kedaj historiam litterariam naših dni pisal, bo imel ne ravno lahko nalogo, vsako reč po svojem pravem imenu povedati in jo svojim bralcem tako pred oči postaviti, kakor je v resnici. Saj se zdaj pojmi tako mešajo, kakor elementa in mundi primordii, predno se je prvotni chaos do cela razmotal. In kakor so se po tem, kar geologi trdijo in učijo, večkrat dohajale vulcanicae eruptiones, tako nas pripelja prej ali poznej tudi ta kolobocija verskih, neverskih, političkih in nepolitičkih pravih in nepravih pojmov in misli do kake strašne vulkaniške erupcije tako, da bo grnelo, vršelo, javkalo in cvililo, da bo gorjé. Srečen, kdor to eksplozijo preživi: saj je bilo še vselej res, da za nevihto in grdim vremenom spet jasno postane, in da za gromonosnimi oblaki spet prijazno solnce pride. Za potopom se nov svet prikaže, kakor pa temni noči jasni dan sledi.

vojske, potem naj vsak sam sodi, ali je pravično da omehkuženi mohamedan tlači hrabre slovenske in krščanske sinove.

Turška šteje kakih 19 milijonov prebivalcev in ima 171.000 vojakov. Treba je pa pomisliti, da okoli 800.000 kristjanov je vojaščine prostih, ker vsi turški vojaki morajo biti muhamedani. Ako kak neturčin v turško armado stopiti želi, mora pred vsem poturčiti se. To je storilo veliko od njih, ki imajo zdaj visoke službe. Deželni brambovci (redif) štejejo 190.000 mož, „baši-bozuk“-ov in nekaj drugih pescev in konjikov povrh znaša vsa turška vojna 670.000 mož, 51.000 konj in 624 topov.

Vsa armada je razdeljena v sedem oddelkov, ki imajo svoja glavna stanišča v večjih mestih. Akoravno pa je turška vojska še dovolj mnogobrojna, bi se vendar močno motil, kdor bi mislil, da Bog ve, kaj zamore. Muhamedanci so še precej pogumni, ali nezumno svoje glavni in nepokorni, tudi manjših težav nočejo pretrpeti in vrh tega so slabi strelci. Vsak vojak namreč dobi za celo leto za vaje le 24 patronov. Tudi častniki so malo vredni in se s častniki drugih držav še primerjati ne dajo. Turški častnik dobiva od vlade obleko in hrano in le nekaj malega v denarjih. Podčastnik ima 450 mark na leto, maršal pa 50.000 mark, dohodke za konje in sluge še po vrhu. Častniki so tedaj slabo plačani, znajo pa tudi malo. Največ jih je, da zamorejo za silo brati in pisati, o drugih vednostih nimajo pojma. Kar jih je pa iz vojnih šol med častniki, hitro avanzirajo in postanejo generali in poveljniki, ko niso še čisto nič storili. Orožje imajo dovolj dobro, pa turška nemarnost je največkrat kriva, da v kratkem času ne eno ne drugo orožje ni za rabo.

Iz navedenega se lahko posname, da bodo vstajniki, ki zdaj niso več le Hercegovinci sami, ampak tudi Bosnjaci in Turški Hrvatje so v njih tovaršiji, dali dovolj opravila obabjenim muhamedanom. Ako jim pomoč dojde iz Crnegore in sosednih dežel, bodi si v denarjih, bodisi v orožji ali po prostovoljnih, zmagaboga gotova in kristjani oproščeni težkega žulečega turškega jarma. Kako pa stoje reči na bojišči?

Ustajnikom na vshodu gre dobro. Iz Beograda se poroča, da so ustajniki mesto Višegrad oblegli in med Kostajnico in Dubico tik avstrijske meje turške stražne hiše napadli, vojake odgnali ali pomorili in vse orožje pobrali. Ustajniki imajo svoje privržence od Save do Banjaluke, železnica in brzovav proti Banjaluki je na več krajih pretrgan. Vodnik ustajnikom je neki Peci. Vsi tu navedeni ustajniki sicer niso še v zvezi s Hercegovinci, pa ne bo dolgo, da se združijo.

V Hercegovini pa so bili Turki zaporedoma premagani in zgubili so mesto Metokia in malo trdnjavo Goranička.

Pri Trebinji na tako imenovanem „popovem polji“ so se polastili ustajniki neke hiše, jo sežgali, ravno tako tudi druge v okolici.

Iz Zadra 17. avg. ima „Sl. Nar.“ ta-le telegram: Minolo noč je Bosna vstala! Vstaši so se polastili treh trdnjav. Turki strahoma beže v gore. — Turki so skušali iz Trebinja prodreti, bili so pa od oblegovalcev nazaj potisnjeni. — Dva turška parobroda sta pripeljala blizu Klek-a kakih 800 turških vojakov. Na suho so šli še le, ko jim je prišla iz Mostara posadka na pomoč. Dalje iti si ne upajo, ker vstajniki

bodo celo pot na nje streljali. — Bulgarske novine pozivljajo Bulgare, naj bodo pripravljene za orožjem, da ga zgrabijo, kadar Crnogorci Hercegovincem na pomoč prihité.

DOPISI.

V Gorici 18. avgusta. — (Šolska naznana) Pret. saboto 14. t. m. končale so šole na vadnici in pripravljavnic, gimnaziji in realki. Končale so se šole se sveto mašo in sicer: Vадnica v farni cerkvi sv. Ignacija, pri tej priliki so pripravniki prav dobro peli Wittovo mašo, gimnazijalci v semeniški kapeli in realci v cerkvi sv. Janeza. Pri obeh teh šolah so dijaki prav dobro peli, posebno čvrsto in navdušeno so peli v semeniški kapeli cesarjevo pesem ob konci maše, vsi, kakor iz enega grla. Počitnice trajajo do 15. oktobra.

Gimnazija je izdala svoje 25letno sporočilo, v katerem je obširen spis „Vatálapancávinčati“ od dr. A. Luber-ja, „Bildungsgesetze harmonischer Zahlen od dr. J. Zindler-a in „Schulnachrichten“ od vodje. Pred vsem se odlikuje ta program s tiskarnimi pomotami, katerih je čez mero veliko in nekatere prav vpijoče n. pr. „Concordia parve res creseunt, discordia mačima dilabuntur“ (p. 88.) itd. — Iz statistike naj posnamem to-le: Učilo je obligatne predmete 19 učiteljev, med njimi 5 suplentov in 1 pomočni katehet, postranske predmete je podučevalo 8 gospodov. Po rodu je bilo 46 Lahov, 60 Furlanov, 125 Slovencev in 25 Nemcev. Da se med „furlani“ nahaja marsikater Slovenec, to je gotovo, a pri vsem tem je večina vendarle ostala — slovenska, učni jezik pa mora biti nemški. Ta klasična metoda, nemški jezik ubi jati v butice slovenskih dijakov celih 8 let rodi prelep sad, da osmošolci še nemški govoriti ne znajo. Da bo večina Slovencev bolj vesela, naznanja vodja ukaz c. k. ministerstva od 10. jul., da s prihodnjim letom neha podučevanje veronauka v 3. in 4. šoli v slovenskem in italijanskem, nadomesti se pa z nemškim.

Omeniti moram tu še nekaj. Imenik je tiskan tako, da vsakdo lahko zve, kateri dijak ima prvi red z odliko, kateri samo prvi, kateri drugi red brez ali s popravkom. Pri tej hvalevredni razdelitvi (ker nobena reč ni popolnoma pod solucem) se je namerilo to-le: En abiturient je napravil dobro maturo und wurde für „reif“ erklärt, program ga pa svetu predstavlja s „kljuko“. Kako se to vjema? Ker ne dajo abiturientom semestralnih spričeval, čemu semestralna klasifikacija, ali ni bilo veliko pametneje prej, ko so abituriente po abecedi stavili? V nemškem, italijanskem in slovenskem jeziku naznanja vodstvo, da se prihodnje leto začne s 16. oktobrom. Sploh so dijaki dobro končali šolsko leto, kajti od 278 učencev dobilo je prvi red z odliko 33, samo prvi red 165, s popravkom drugi red 21, drugi red 15, tretji red 21 in 1 ni bil izprašan.

Program c. k. više realke prinaša „spominek“ rajnkemu vodji Gatti-u, potem daljšo temeljito matematično razpravo „Berechnung der Brigg'schen und Neper'schen Logarithmen etc.“ od prof. Jak. Cebular-ja in šolska naznanila od vodje dr. Egida Schreiber-ja. Iz teh naznanil naj omenim, da je bilo vseh učencev 260, po veri 247 katoličanov, 4 protestanti in 9 judov, po narodnosti 40 nemcev, 170 italijanov in 50(?) slovencev, učni jezik pa je bil oziraje se na

manjšino nemški! Učilo je 19 gospodov učiteljev. Zmed 260 učencev je dobilo prvi red 135, drugi red 23, tretji red 39, medčasno spričevalo 43 in 2 sta ostala neizprašana. Pri imeniku dijakov se pogreša rojstni kraj, kar bi se ne smelo opustiti. Glede naznanila o začetku prihodnjega leta poznajo na realki manj ravnopravnosti, nego na gimnaziji. Da je bila matura prav slaba, ste že zadnjič omenili. Tisk je prav čeden iz K. Mailing-ove tiskarne.

Iz Solkana, 18. avgusta. — V nedeljo zjutro se je zgodila tukaj strašna nesreča. Ob 4 urah sta se pripeljala namreč brat in sestra iz Čepovana do tako zvanih „kolon“ na vznožju sv. Gore, namenjena v Gorico, kar naenkrat se konj splaši, zavor vterga in voz zverne. Sestra (žena blizu 60 let stara) tako močno iz voza odleti, da si glavo do možganov prebije. Vsled tega in vsled mnogo izgubljene kervi je vmerla že ob 8 uri, potem ko je bila prejela zakr. sv. poslednjega olja. Komisija, došla v ponedeljek popoldne, jo je sekcirala in potem je bila pokopana. Brat pa se čisto nič ni poškodoval.

To se je dogodilo zjutro. Po noči pa ravno tega dne se je versil v bližnjem Kronbergu drugi grozni prizor. V kervavi tepeški so ponočnjaki nekemu C. iz Ajšovice, očetu baje peterih otrok in kakor govorijo velikemu nepokojnežu, trebuh preparali, tako da je še le drugi dan zvečer po strašanskih bolečinah dušo izdihnil. Ležal je na mestu, kjer je pal, celo noč in cel dan, dokler ga ni pregledala komisija.

Dva druga sta pa težko ranjena. Morilec se je sam izročil gosposki terdó neki, da je stranka vmorjenega njegovega brata napadla, katera je on branil.

Ako bi nekoliko bolj ljubili zmernost, bi nikdar ne prišlo do tako žalostnih dejanj. Treznosti, treznosti treba!

V soboto pa so na sv. Gori prijeli Solkanski stražniki, ob priliki, ko se je tam k prazniku vnebovzetja M. D. sešlo veliko ljudstva, dva človeka, iz Čividada nekda, ki sta med ljudstvo trosila ponarejene bankovce. Zdaj ju že ima gosposka v rokah.

Jzzad panovca 16. avgusta. — Marsikdo ki je 2. avgusta slišal veselo natrkavanje in pokanje možnarjev, je vpraševal kaj da imajo v Kronbergu isti dan. Imeli smo praznik, ktereга so si verni Kronberčanje izvolili za vsako leto na 1. dan avgusta. Vpeljan je bil že sedaj 16 let t. j. — o tistem času, ko je nemila toča tamkajšne vinograde in polja pokončavala, da so ljudje lakoto terpeli. Nekaj let so ga zvesto deržali, potem so ga zanemarjali. —

Letos so pa spet Kronberčanje obljubo ponovili in vsi enoglasno izrekli, da hočejo vsako leto na 1. dan avgusta praznik imeti, kar se je tudi zgodilo letos na 2. avgusta to, ker je 1. dan nedelja bila. — Verno ljudstvo se ga je prav z veseljem vdeležilo, saj dobro vedo, da vsak dober in popolnoma dar pride od zgoraj od „očeta luči“ . . . Cerkev sicer prostorna je bila zjutraj in popoldne vsa polna pobožnih. Po primernem govoru od namena vpeljanega praznika, in kako ga moramo obhajati, je bilo ginljivo videti vse ljudstvo vtopljeno v pobožno molitev, naj bi Gospod Bog, delivec vseh dobrot, poleg dušnih dobrot, tudi sad zemlje dal in ohranil, ktereга si marljivi kmet se potom in*trudom pridobivati želi. Saj brez Božjega žegna vse nič ne pomaga. 15. avgusta ob 5. popoldne smo

imeli eno procesijo za sv. leto, k'v to namenjenim eerkvam sv. Katerine, presv. Trojice, in vikarni cerkvi. Sicer smo že imeli tri procesije v ta namen, pa ker varhi in bolni takrat se niso mogli jih vdeleževati, bomo še tri posebne imele. Pač ginljivo je bilo videti dolgo versto pobožnih, in še bolj ginljivo slišati litanije in sv. pesmi, ki so razmevale po hribih in dolinah. Po sedmi uri smo se spet vernili v vikarno cerkev, ker je bilo četero obiskovanje, in ljudstvo se je potem veselo ražslo, vsaki na svoj dom.

Žali Bog! da novoern sad liberalizma nekatere zadržuje očitnih Božjih služb vdeleževati se in da raji v krčmah Bogu trebuhu strežejo. Kjer Bog sebi cerkev zida, tam si kmali hudi duh žagrad (zakristijo) prizida — pravi, slavni in učen nemški pisatelj, — sledeča žalostna dogoba pričuje: Okoli 10 1/2 zvečer v nedeljo, so se nekteri ponočnjaki iz Stare gore (gmajne) in neki fantje iz Kronberga v krčmi na Lesinah sperli, stepli, in mlad fantalin okoli 21 let star iz Kronberga, ki že več let v Gorici pri sodarju J. dela, je z britvijo nekega C. iz stare gore v trebuh zabodel, da se je ranjen kmali na tla zgrudil, in drugega fanta tudi iz stare gore močno ranil — šel je branit brate. C. je še 30. ur živel, previden z vsemi sv. zakramenti umirajočih je ves skesan umerl. — Ranjki je bil oče peterih otrok, močan kot Goljat, pa nikjer ni bilo plesa, ako ni on poleg bil. Zanašaje se na svojo moč, je rad zabavljaj in dražil. Vse se ga je balo. Nobeden se mu ni smel ustavljati. Vnovo cerkev je — kot hud nasprotnik že od prvega časa zidanja, prav redko kdaj prišel tem bolj pogostoma kromberške krčme obiskoval, ktere so vsem pijančkom in igravcem celo noč odperte, ker ni nobenega nadzorništva od strani tistih, ki bi mogli za policijski red kaj skerbeti. —

Pač čas bi bil, da bi se občinskemu zastopu oči odperle, in bolj nadzorovalo, naj bi se krčme ob svojem času zaperle in tisto ponočno vasovanje in voglarenje razpašene mladosti ustavilo! Stariši naj bi bolj skerbeli, kje da so sinovi in hčere o ponočnem času. Pomanjkanje toliko potrebnega poduka, kristjanska odreja, slabi izgledi, ki se od bližnjega mesta gor pomikujejo, pelje k temu, da sirovi človek zdivja. Vsa poštena kronberška občina obžaluje ta nezaslišani žalostni dogodek. Bog daj, da bi se kaj takega ne več godilo, in da mlačnim starišem in lahkomišlečim sinovom in hčeram očitno zgled bilo!

Ogled.

Avstrija. Na Dunaji ugibajo vedno, kedó postane cesarjev namestnik v Galiciji. Nekteri želijo dr. Ziemalkowski-a, sedanjega ministra in za-nj agitujejo, kar se da posebno judovski listi. Drugi zopet silijo Possinger-Choborski-a, naj bolj gotovo bo pa to velevažno službo dobil kak, na ktereга naj manj mislijo, kakor se je že večkrat zgodilo. Praga je obhajala 25 letnico svojega kardinala-nadškofa Schwarzenberg-a prav sijajno. 15. avgusta namreč je preteklo 25 let, kar je imenovani nadškof zasedil praško stolico. Predvečer je bila velikanska baklada, na praznik velika maša, sprejemanje deputacij itd. Presvetli cesar je pisal kardinalu lastnoročno pismo, v katerem mu srečo vošči, minister Lasser je v imenu celega ministerstva gratuliral in duhovni nadškofje so

postavili sebi in kardinalu naj lepši spomin s tem, da so 10000 gl. darovali za matico v podporo revnim duhovnom. Češki plemenitaši so bili v velikem številu zastopani, knez Lobkovic je prebral posebno addresso ter jo jubilanu izročil.

Hrvaški deželni zbor je sklican na 23. t. m. v Zagreb. Cesar je odposlal poseben govor, kterega bo pri otvoritvi v cesarjevem imenu prebral ban Mazuranič. Zborovanje bo trajalo malo časa.

Ogrski državni zbor bo v kratkem začel zborovanje. Vse radovedno čaka, kterega dela se bo naj prej lotil. Fininčni minister je postal — varčen, da pa varčnost v djanji pokaže, misli veliko uradnikov iz službe djati in manj močem več dela naložiti.

Zunanje države. Vse gleda na Hercegovino. Ta boj, kterega bijejo kristjani-slovani s Turki, je odločilen in bo odločilen, ako se vlade ne bodo mešale.

Kako je na bojišči, najdejo bralci na drugem mestu. Sliši se, da naši vojaki gredo v Dalmacijo ne vé se pa ali gredo pomagat Turkom, ali Hercegovincem, ali bodo le opazovali. Če je res, da sme Turk po avstrijskih vodah in deželah svoje ljudi vojski v Hercegovino pošiljati, je to lepo znamenje, kako naš minister zunajnih zadev „neutralnost“ razume.

V Belgijad se je knez Milan iz Dunaja čez Ogrsko povrnil 12. t. m. Sprejet je bil z velikim navdušenjem, pa med srčnimi pozdravi prevladal je klic: „Vojska s Turki“! Mladi knez bo moral odločiti se in ako hoče svoj prestol utrditi, treba bo pred poroko meč zasukati.

Turčija je v veliki zadregi zaradi hercegovinskega upora. Denarja nima, da bi vojake plačevala in dobro oborožila, to stiko poznajo ustajniki, da bi jo le tudi dobro porabili.

V Štutgartu je bila velika strelska svečanost, ktere so se vdeležili tudi strelci iz Avstrije. Da so bili navdušeni za Nemčijo, sklepa se lahko iz tega, ker so popili 31.352 litrov tako imenovanega „Schützenwein“, 9000 steklenic drugega vina in 40.150 litrov piva. Navdušenost pride sama ob sebi.

V mestu Bonn imajo staroverci in starokatoličani pod vodstvom in predsedništvom starega Döllinger-a posebne konferencije, da se združijo. Ako razkolniki pri odpadnikih resnice iščejo, iščejo jo zastonj, le v naročji katoliške cerkve je resnica.

Domače stvari.

(Cesarjev rojstni dan 18. avgusta.) Vsak poštea domacin in državljan se veseli dneva, ko oče vseh, vladar, cesar in kralj obhaja svoj poseben praznik, svoj rojstni dan. Tako je pokazala tudi Gorica, da se veseli prazničnega dneva. Godba je na vse zgodaj 18. avg. napovedovala rojstni dan cesarjev, strel je letos izostal, ker so topničarji že odšli k vajam. Vojaška maša je bila v cerkvi sv. Ignacija, na Travniku pa so bili vojaki postavljeni.

V stolni cerkvi so imeli prevzvišeni nadškof ob 10. uri veliko mašo, ktere se je vdele-

žilo mnogo uradnikov, gospode in ljudstva. Po maši je bila zahvaljena pesem in blagoslov. Kakor so ta dan verni podložni molili za ljubljenega cesarja, tako zakličemo tudi mi: Bog živi, Bog ohrani našega gospoda in cesarja Frančiška Jožefa I.!

(Imenovanje.) Presvetli cesar so p. n. g. prošta in škofa dr. Janeza Della Bona-ome-novali za uda deželnega šolskega svetovništva v Salzburgu za prihodnjih 6 let.

(Za Hercegovinske sirote in vdove.) ki na avstrijski zemlji zavetja in pomoči iščejo, so darovali: G. dr. Ferd. Rojic 5 gl. — Č. g. J. Kolavčič 5 gl. — G. Andrej Šinigoj 1 gl. — N. N. 1 gl. Dvakrat da, kedor hitro da!

(Porotniki.) 7. septembra začno sodnijske obravnave pred porotniki pri tukajšni c. kr. okrajni sodnji. Za glavne porotnike so izvoljeni gg. Olivo Anton, Romans; Jochmann Vencel, Ajdovščina; Branz Bernard, Gorica; Lamprecht Janez, Monfalcone; Verzeznassi dr. Fr., Gorica; Pecorari Boštjan, Št. Lorenc, Zornik Janez, Cez-Soča; Toros Jan. Nep., Medana; Mezzorana Jakob, Gradiška; Sfiligoj Anton, Jamnje; Žl. Pe-teani Jernej, Fiumicello; Rustia Anton, Skrilje; Manfreda Anton, Tomin; Sedej Lorenc, Cirkno; Pittamiz Jožef, Volče; Ghitter Gašper, Gorica; Seravalle Ludvik, Visco; Belin Anton, Kobarid; Peternel Martin, Cirkno; Pace grof Vilhelm, Tapogliano; Grahli France, Kobarid; Avian Mohor, Oglej; Bratina France, S. Tomaž; Bollaz Jožef, Gorica; Murador Boštjan, Visco; Battistuta Jakob, Kormin; Bertos Boštjan, Kormin; Tosi Gavdencij, Sovodnje; Kebat France, Renče; žl. Bassa Ernest, Gorica; Bradaska Miha, Gorica; Panian Martin, Šenpas; Barazzetti Janez, Gorica; Bader Alojzi, Gorica; Bonnes Auton, Gorica; Makarovič Martin, Vrh-Kanal.

Namestniki: Salvaterra Fioravante, Žl. Ecke Rudolf, Pallaich Janez, Skube Vilibald, Morelli dr. Filip, Grapulin Andrej, Fornasarič Ludvik, Ferrini Jožef, Sokolič Štefan, vsi iz Gorice.

(Nesreča.) V Podgori je pretečeno nedeljo Jožef Klančič, dijak, z revolverjem vstrelil hlapca Antona Silvestri-a. Ker ni orožja rabiti znal, pripetila se je nesreča. Hlapec je bil le malo ranjen, padel je pa tako močno na tla, da je vsled padca na glavi se močno ranil in po kratkem umrl. Umrl je prosil, naj K. ne kaznujejo, ker je on sam nesreče kriv.

Našim naročnikom!

Ustmene in pismene pritožbe smo slišali te dni, da je poslednji „Glas“ nekaterim dva, tri dni, drugim celo ne došel. Opravništvo je list oddalo na tukajšni pošti, kakor navadno, da pa list iz Gorice v Solkan potrebuje 2-3 dni, za to morda ve pravi vzrok slavna c. kr. pošta, pri kateri (pa ne v Gorici ampak v Trstu) se bomo pritožili, kadar se prva nerednost zopet pripeti. P. n. gg. naročniki naj nam vselej naznanijo take nerednosti, poštna direkcija naj zve, kako se nekteri uradniki natančni.

OPRAVNIŠTVO

„Glasa.“

Borsni kurzi na Dunaji 20. avg.

Enotni drž dolg v papirju	70	95
” ” ” v srebru	74	20
Drž posojilo leta 1860	112	20
Akcije narodne banke	933	—
Kreditne akcije	217	20
London	111	35
Napoleon d'oro	8	91
Cekini	5	28
Adžijo srebar	101	20

OZNANILLO.

Vodstvo goriške zastavljavnice, ustanovljene po grofu Jožefu Thurn-u, naznanja, da se bodo prodajale na javni dražbi dne 9. septem. 1875 in po tem iste še ne rešene zastave, ki so bile II. četrt leta 1874 (to je: mesca aprila maja in junija 1874) zastavljene.

V Gorici dne 10. avg. 1875.

Vodja:

I. Kumar.

NB. Častita duhovščina se prosi, da bi blagovolila ljudstvu v cerkvi objaviti to dražbo.

Oznanilo.

V cerkvi sv. Florjana v Vel. Žabljah so za srednje cerkve prav pripravne orgle po prav nizki ceni raprodaj.

Kdor jih želji ukupiti, naj se oglasi pri cerkv. predštojništvu.

PRODAJA

pravega domačega vina.

Belo iz Ipave od 10 do 12 gl. vedro
Črno furlansko 14 „ 16 „ „

Dobiva se v drogeriji

Seppenhofer-jevi

na

Travniku

MOLITVE

za sveto leto 1875 s kratkim podukom

je naslov knjižici, ki je prišla v Mailingovi tiskarnici na svetlo in velja:

1 iztis	4 solde
10 iztisov	30 soldov
50 „	1 gl. 25 „
100 „	2 „ — „

Četrti natis.